

Kompozycja obrazu filmowego

WIEDZA W PIGUŁCE

Kompozycja obrazu filmowego jest kwestią niezwykle złożoną, na którą nakładają się aspekty związane z inscenizacją (takie jak scenografia, rekwizyty, oświetlenie, ekspresja aktorska, ruchy obiektów w kadrze i in.), pracą kamery (kadrowanie, punkty i kąty widzenia, ruchy kamery, ale też barwa i tonacja, ostrość, kontrasty), jak i montaż filmowy. Najprościej można powiedzieć, że na ostateczną kompozycję obrazu ma wpływ rzeczywistość profilmowa, warunki na planie zdjęciowym i montaż oraz udźwiękowienie, a nawet – w niektórych przypadkach – sytuacja odbiorcza, w której znajduje się widz (jeśli na przykład jego sposób oglądania filmu jest w jakiś sposób zakłócony).

Musimy pamiętać, że film jest uwikłany w historyczny i estetyczny rozwój sztuk wizualnych, dlatego też kompozycję obrazu filmowego możemy również analizować w odniesieniu do kompozycji obrazów malarskich, fotograficznych, a nawet schematów architektonicznych. Wielu reżyserów i operatorów czerpie inspirację z malarstwa i w swoich filmach odtwarza czy reinterpretuje konkretne kompozycje malarskie. Warto przywołać filmy (m.in. „Brzezina”, „Panny z Wilka”, „Wesele” czy „Tatarak”), w których pojawia się wiele dosłownych cytatów z malarstwa choćby Leona Wyczółkowskiego, Jacka Malczewskiego czy Stanisława Wyspiańskiego.

Wielu reżyserów, dążąc do maksymalnego realizmu w ukazywaniu filmowego świata, decyduje się na kompozycję, którą moglibyśmy nazwać „minimalistyczną” czy „neutralną”. Świetnym przykładem użycia takiej stylistyki filmowej jest film „Cześć, Tereska” (reż. Robert Gliński, 2000). Zastosowane w nim środki mają sprawiać wrażenie rejestracji zdarzeń, a nie przemyślanej kompozycji filmowej. Dzięki temu świat, którym żyje tytułowa Tereska, ma nabrać cech autentyczności i umożliwić widzom identyfikację z tragicznym losem bohaterki. Warto pamiętać, że jest to rodzaj konwencji. Nawet najbardziej „minimalistyczna” i „neutralna” kompozycja pozostanie konstrukcją wywołującą określone wrażenie, którą można poddać interpretacji.

Inni twórcy dążą przede wszystkim do nasycenia stylistycznego. W związku z tym wybierają dla swoich filmów kompozycję, którą można nazwać „nadmiarową” bądź „znaczącą”. Przykładem może być „Matka Joanna od Aniołów” (reż. Jerzy Kawalerowicz, zdj. Jerzy Wójcik, 1960). W sekwencji ujęć tego filmu możemy dostrzec całe bogactwo środków inscenizacyjnych i operatorskich, które tworzą wieloznaczny i złożony efekt kompozycyjny. Są to między innymi: nietypowy punkt i kąt widzenia kamery, stosowanie kontrastów, kadrowanie i ruchy wewnątrzkadrowe. Wszystkie te zabiegi są dowodem kunsztu operatora (Jerzego Wójcika) i pełnią funkcję estetyczną. Przede wszystkim jednak taka forma kompozycji jest wyzwaniem dla widza, który zmuszony jest do interpretowania i odczytywania sensów z obrazów daleko odbiegających od przedstawień realistycznych.

SŁOWNICZEK

- **kompozycja obrazu (sztuki wizualne):**
- **kompozycja minimalistyczna w filmie:**
- **kompozycja nadmiarowa w filmie:**

Tekst: Eliza Hetkowska, scenariusz: Anna Walczak, konsultacja merytoryczna: Wojciech Michera. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/kompozycja-obrazu-filmowego/>.

Publikacja przygotowana w ramach współpracy z Centrum Otwartej i Multimedialnej Edukacji Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie kursu "Film jako opowieść".